

Zjednodušení štábních prací a dokumentace

Podplukovník Oldřich Duka

V současné době se věnuje značné úsilí přípravě automatizace a mechanizace velení. Abychom mohli odpovědně přistoupit k tomuto závažnému úkolu, bylo by třeba nejdříve přehodnotit stav, obsah a úroveň dosavadní praxe v činnosti štábů. Zvláště u druhů vojsk je obsah bojové i pracovní dokumentace založen pouze na vžitě praxi jednotlivých štábů a není zpravidla podložen ustanovením řádů a předpisů.

I přes některé snahy po zjednodušení je ještě příliš přebujelá dokumentace. Často se úsilí štábů vybíjí na zpracování obsáhlých dokumentů, které se mnohdy dublují po různých liniích a odbornostech. V řadě případů se více pozornosti věnuje formě zpracování, než účelnému a stručnému obsahu.

Podle zkušeností ze cvičení uvedu návrhy na zjednodušení některých bojových i pracovních dokumentů štábu náčelníka raketových vojsk a dělostřelectva armády, které ve většině případů souvisí s činností vševojskového štábu.

Z plánovaných dokumentů se zmíním pouze o hlavních a sice Nařízení a Plánu bojového použití raketových vojsk a dělostřelectva.

Nařízení NRVD armády je třeba zpracovávat zvláště pro každý vševojskový svazek (především při zpracování operační dokumentace), pro armádní raketovou brigádu, protitankový pluk, konónovou dělostřeleckou brigádu a průzkumný dělostřelecký oddíl. Uvážíme-li, že za současné situace ve štábech musí zpracovatel příslušné nařízení i sám napsat, je to značné zdržení, protože vlastní napsání nejen že zabere více času než zpracování, ale často vyžaduje i více pozornosti a síl. Tento stav zabraňuje tvůrčí práci příslušníků štábu, kteří se stávají písaři.

Při současném obsazení štábu a dosavadní mechanizaci jsou ještě určité rezervy především v dokumentaci ve směru k vševojskovým svazkům.

Velitel divize dostává Bojový rozkaz velitele armády a řadu nařízení po všech odborných liniích. V těchto dokumentech se často opakují obdobná ustanovení. Ve vševojskovém rozkaze jsou v části nařízení druhům vojsk uvedeny úkoly stručně, v odborných nařízeních se opakují v rozvedené formě. V závažných otázkách, jako např. přidělení jaderné munice, dochází pak k rozporům mezi jednotlivými dokumenty.

Dalším důvodem ke zjednodušení obsahu odborných nařízení je nedílná velitelská pravomoc velitele divize, který na základě rozkazu velitele armády přijímá rozhodnutí. K zabezpečení splnění stanovených úkolů má náčelníky druhů vojsk. Je tedy neúčelné omezovat tuto pravomoc nařizováním často všeobecných úkolů, které stanoví řády vyplývající z úkolu svazku.

Co je tedy možno vypustit v dokumentech štábu armády?

V rozkaze velitele armády neuvádět:

- přidělení jaderné munice svazkům, ale pouze způsob použití jaderných zbraní v pásmu činnosti svazku armádními prostředky;
- strukturu a dobu trvání palebné přípravy (toto rozhodnutí ponechat na veliteli divize, čímž může být konkrétnější; nehledě k tomu, že centralizovaně řídit palbu pouze štábem armády není možné);
- čáry rozvinutí PTZ armády (tyto uvádět pouze v nařízení NRVD armády);
- prostory rozmístění armádních raketových útvarů (z hlediska maximálního utajení sestavy).

Rozkaz velitele armády je účelné vydávat armádním útvarům a svazkům druhů vojsk, aby znaly zámysl velitele armády. To vyžaduje pouze rozmnožit větší počet výtisků. Tím by bylo možno odborná nařízení těmito svazkům zkrátit o situaci nepřítele a vlastní. Čekáním na tyto stati pro úvodní část odborného nařízení se obyčejně zdržuje jeho zpracování.

V odborném nařízení NRVD armády pro vševojskové svazky neuvádět:

- zhodnocení uskupení a činnosti nepřítele;
- rozhodnutí velitele armády a úkoly svazků;
- posilové prostředky svazků, které jsou uvedeny v rozkaze velitele armády; vyvedení a předání zahrnout do centrálního Plánu vyvedení, včetně případného předsunutí dělostřelectva druhosledového svazku, na kterém spolupracují ve vševojskovém štábu armády i příslušníci druhů vojsk;
- vyhrazené prostory a osy pro armádní prostředky (tyto uvádět centrálně v Plánu vyvedení, který vydává vševojskový štáb).

V úkolech raketových vojsk a dělostřelectva uvádět pouze úkoly, které je možno formulovat konkrétně (např. pro první hromadný úder) a ne všeobecné úkoly, které jsou zřejmé z rozhodnutí velitele armády a divize a které dělostřelectvo zabezpečuje.

Nařízení NRVD armády pro vševojskový svazek by tedy obsahovalo:

- zásadní úkoly raketových vojsk a dělostřelectva, které je možno stanovit pro hromadný úder, nebo které vyžadují součinnost mezi svazky;
- přidělení jaderných a chemických raket s uvedením doby a místa příslunu;
- spotřebu a přísun dělostřelecké munice;
- přidělování prostředků dělostřeleckého průzkumu (prostorově a časově); vzhledem k tomu, že jde o malé jednotky, toto neuvádět v plánu vyvedení;
- dobu a frekvenci vysílání povětrnostních zpráv;
- čáry rozvinutí PTZ armády v plánu svazku.

Zvláštní nařízení pro dělostřelecký průzkum (kromě nařízení pro průzkumný dělostřelecký oddíl) a nařízení náčelníka raketového a dělostřeleckého vyzbrojování nevydávát.

V týlovém rozkaze zástupce pro tyl armády neuvádět spotřebu munice, která je již v nařízení NRVD armády.

Takto zestručněné nařízení bylo by reálné odeslat šifrovkou, čímž by se značně zkrátila i doba jeho předání oproti dosavadnímu způsobu odeslání.

Zpracování Plánu bojového použití raketových vojsk a dělostřelectva úzce souvisí s celkovým systémem zpracování map. Počet dosud zpracovávaných map je značný. Kromě map plánovacích (Plán bojového použití, Plán průzkumu, Plán technického zabezpečení skupiny raket. a dělostřeleckého vyzbrojování) a pracovních map (NRVD a pro PVS) vede štáb mapy výkazové (Mapa pro řízení palby, Výkazová mapa štábu 100 000, Výkazová mapa zpráv). A tak řada údajů jak v plánovacích, tak zvláště ve výkazových mapách je uváděna souběžně na několika mapách.

Jak by bylo možné zjednodušit tento stav?

1. Na štábu NRVD zpracovávat pouze jeden plán — **Plán bojového použití raketových vojsk a dělostřelectva**, do něhož zahrnout i zjednodušená opatření plánu průzkumu a plánu technického zabezpečení. Pro přehlednost bylo by ovšem nutné zvážit opodstatněnost některých údajů, např. pásma průzkumu pro dělostřelectvo vševojskových svazků prvního sledu, která si vzhledem k pásmu činnosti a úkolům svazku může stanovit podřízený sám (šlo by pouze o pásma pro armádní prostředky, která by se překrývala s pásmy vševojskových svazků).

U Plánu technického zabezpečení bylo již prakticky prověřeno, že jeho zahrnutí do Plánu použití je reálné.

Tímto opatřením by se uvolnili pracovníci ke kolektivnímu zpracování Plánu použití nebo k plnění jiných závažných úkolů. Jde především o důkladné promyšlení plánovaných úkolů a opatření v čase, který byl dosud věnován mechanické práci na zpracování dokumentů.

2. Pracovní mapu pro PVS ponechat jako výpis z Plánu použití pro vedení boje jako pracovní mapu.

3. Pracovní mapu pro NRVD nezpracovávat, poněvadž jeho pracoviště bude ve štábu, kde bude řídit jeho práci na mapách, které tento štáb vede. To souvisí s pracovištěm NRVD, o čemž se dále zmíním.

4. Výkazovou mapu ve štábu NRVD vést pouze jednu a sice formou Mapy pro řízení palby. V současné době v mapě pro řízení palby kromě technických otázek řízení palby raketových vojsk a dělostřelectva bylo nutno vést údaje o vševojskové situaci i o nepříteli a cílech, bez nichž rozhodnutí pro plnění palebných úkolů nelze odpovědně plnit. I v tomto případě byla tedy řada stejných údajů uváděna na třech mapách.

Problémem zůstává **měřítko**. Většina map, na nichž pracuje štáb armády, jsou měřítkem 1 : 200 000. Štáb divize pracuje většinou na mapách měřítkem 1 : 100 000. Proto i hlášení, včetně údajů kódovanou mapou podává na štáb armády v tomto měřítku, což vyžaduje zakreslovat na informační skupině operačního oddělení i druhů vojsk hlášení na mapu stejného měřítkem. Pro hlášení na front (graficky) je nutno tyto údaje překreslovat na mapu 200 000 a pak teprve na průsvítku.

Tímto opatřením by se uvolnila část pracovníků štábu, kteří by se mohli věnovat velení a nebyli by pouze registrátory zpráv bez patřičných závěrů a opatření, na která jim zatím nezbývá čas. Bylo by možno uplatňovat směnnost pro odpočinek a přijatelnou formu využití pracoviště.

Bylo by možné zjednodušit i různé přehledy o ztrátách, ozáření a i celkovou formu a systém hlášení.

Doposud všechny tyto údaje včetně souhrnných hlášení podávají se po všech odbornostech nadřízenému, který z nich zpracovává souhrny pro informaci veliteli jako jeden z podkladů pro rozhodnutí. Jednodušší a výhodnější je soustřeďovat tyto údaje od všech druhů vojsk již na nižším stupni, např. u štábu svazku o ztrátách na organizačním oddělení, o ozáření u chemického náčelníka, a předávat je po jedné linii štábu armády, kde jich mohou využívat odborní náčelníci v rámci součinnosti a podle potřeby. Dosud je tomu naopak, hlášení přicházejí po různých liniích a v nadřízeném štábu jsou soustřeďovány, což vytváří předpoklady k nepřesnostem a zvyšuje rozsah práce.

Obdobná situace je i v souhrnných hlášeních, včetně grafických. Jedno hlášení ze štábu svazku s graficky vyjádřenou situací, s uvedením nejnutnějších údajů v předem připravených tabulkách by odstranilo zbytečné kreslení situací (včetně vševojskové) po všech odbornostech druhů vojsk.

Tento systém by bylo ovšem nutné zachovat i pro systém hlášení ze štábu armády na štáb frontu. Je jednodušší a účelnější, aby příslušník druhu vojska upřesnil po své odbornosti na grafickém dokumentu u operačního oddělení potřebné údaje (což je dnes i nutné), než aby zpracovával sám celý dokument.

Tím by se odstranily i značné nepřesnosti, ke kterým často dochází zakreslováním stejných údajů na několika pracovištích.

S hlášením a bojovými nařízeními souvisí **systém kódování zpráv a rozkazů**. Dosavadní systém hovorových tabulek je značnou přítěží v operativní práci štábů všech stupňů. Nejen že práce je příliš zdoluhavá, ale značný počet druhů tabulek a tím i různých systémů práce s nimi, je první příčinou nesrozumitelnosti zpráv. Pravděpodobnost chyby je značná proto, že se na zprávě podílí nejméně 4 osoby: ten kdo zprávu podává (kóduje), obsluha pojítek, která předává a přejímá zprávu a adresát, který zakóduje. Zdoluhavý systém kódování se ještě prodlužuje o dobu nutnou k hledání smyslu zprávy v případě převzetí chyb v některém čísle. Tak se často důležitá zpráva odloží jako neluštitelná a nutná opatření, která by si vyžadovala, nejsou uskutečněna. Šifrovací stroje, které by nahradily zdoluhavé mechanické kódování pomocí tabulek, ušetřily by nejméně jednu třetinu času v práci štábu.

Značným ztížením práce ve vlastním štábu je stabilní umístění některých náčelníků (NRVD, náčelníka průzkumu, náčelníka LOS) **na pracovišti velitele armády**. V některých případech je tento systém zaveden i u svazků.

Tento způsob prakticky znemožňuje náčelníkovi přímo řídit oddělení, být plně informován i bezprostředně velet podřízeným jednotkám, poněvadž všechna pojítka jsou umístěna v jeho štábu. Domnívám se, že osobní informace příslušného náčelníka veliteli armády i v případech, vyžadujících nejkratší dobu na přípravu rozhodnutí, mohly by zabezpečit jednak soustavná informace

zainteresovaných oddělení o situaci a informační dispečink mezi pracovištěm velitele armády a příslušných náčelníků.

Tento způsob sice částečně ztěžuje přímou informovanost o situaci, která se řeší, ale naopak zabezpečuje bezprostřední znalost situace podřízených jednotek. Dosud si musí náčelník před řešením kterékoli situace bezprostředně ověřovat situaci podřízených jednotek a prostředků, protože je po celou dobu odtržen od práce vlastního štábu. Při řešení závažných rozhodnutí většího rozsahu (v hlavních údobích operace) je možné, aby náčelník na pracoviště velitele armády se dostavil. Vzhledem k umístění štábu raketových vojsk a dělostřelectva v jedné skupině velení spolu s operačním vševojskovým štábem je toto řešení možné.

Jednou z příčin nepřesností v různých hlášeních a často i rozhodnutích je řada evidencí o stavu jaderných náplní ve štábu armády. Je to jednak mnoho osob, které chtějí znát stav a dále různé formy této evidence. Bylo by účelné tento počet informovaných osob co nejvíce omezit, vzhledem k nutnosti informovat všechny o každé změně i vzhledem k utajení. Tomu by jistě napomohlo, aby velitele, který jediný má právo a povinnost rozhodovat o použití, informovala o stavu jen jedna osoba.

V názorech a návrzích jsem vycházel ze zkušeností získaných při různých velitelsko-štabních cvičeních a cvičeních s vojsky na stupni armáda a divize. Nevyčerpal jsem všechny formy a možnosti zjednodušení dokumentace, ale uvedl jsem jen některé náměty, které by pomohly zjednodušit práci štábů. Domnívám se, že řešení obdobných otázek v širším měřítku na všech stupních by mělo být první etapou k úspěšnému řešení mechanizace a automatizace štabních prací a velení.